

لیکونکی: عباس آل زاین «Abbas Al Zein»
منبع اود خپریډو نیټه: کړیدل «07-07-2026»
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل».

په خلیج کې د امریکا ادې: د تهران اهداف، د واشنگتن معضله

US bases in the Gulf: Tehran's targets, Washington's dilemma

امریکا د ایران پر وړاندې له جګړې وروسته په خلیج کې د خپل شتون په اړه بیا غور کوي، چې د دوی تر ټولو پیاوړې شتمنۍ یې په پورونو بدلي کړې.

The US is rethinking its Gulf presence after its war on Iran, which turned its strongest assets into liabilities.

عکاسی کړیدل

د اوربند وروسته ورځو کې، پاملرنه په چټکۍ سره هغه څه ته واړول شوه چې د ایران په وړاندې د امریکا او اسرائیلو جګړې افشا کړې وه. د پنتاګون دننه، دا د بیا ارزونې معنی لري چې د فارس خلیج په اوږدو کې د متحده ایالاتو ځواکونه څنګه موقعیت لري، او ایا د دې شتون تر شا ماډل لاهم ساتي.

جګړې د مخه د ځواب یوه برخه چمتو کړې وه. د بحري ملاتړ فعالیت بحرین کې، ایرانی توغندیو او ډرونونو د قوماندې تاسیساتو، مخابراتو نوډونو او ملاتړ ودانیو ته زیان ورساوه، چې د عامه پیژندل شوي څخه ډیر زیان یې رامینځته کړ او د وتلو او کاري حل لارو ته یې اړ کړ.

هغه اړې چې له اوږدې مودې راهیسې خوندي ګڼل کیدې، د لاسرسي په دننه کې وې، او د خونديتوب حاشیه د اعلان شوي په پرتله پټلې ښکاریده، د هغه زیانونو په رڼا کې چې ورسره مخ شوي وو، حتی که په بشپړ ډول افشا شوي نه وي.

د وال سټریټ ژورنال (WSJ) راپور ځانګړې پاملرنه راجلب کړه. دا د پنتاګون دننه د خپل خلیج د نفوذ بیا ارزونې ته اشاره وکړه، وروسته له هغه چې جګړې څرګنده کړه چې حتی د هغې ترټولو قوي اړې څومره زیانمنونکې شوې وې.

هغه تاسیسات چې یو وخت د زغم او لید شاوخوا ډیزاین شوي وو ځانونه د وسیلو سره مخ وموندل چې لاسرسي او دقت ته ارزښت ورکوي. دمخنیوي او زیان مننې ترمنځ توازن په کمیدو پیل شو.

د پنتاګون دننه، بحث د تنظیم کولو څرنګوالي ته اړول شوی دی. د بحث لاندې اختیارونه په ځینو اړو کې د شتون کمولو څخه نیولې تر پراخې جغرافیې پورې د واحدونو او وړتیاو بیا ویشلو پورې دي. د عملیاتو د برخو لیردولو په اړه هم غور کېږي چې لږ زیان منونکي ګڼل کېږي، د هغو ځایونو کې د قلعه بندۍ لوړولو سره چې په کارولو کې پاتې دي.

دا دګواښ چا پیریال سره داوړد مهاله ماډل د پخلاینې هڅه منعکس کوي چېرې چې فاصله او قلعه بندۍ د یو وخت په پرتله لږ محافظت وړاندې کوي.

د فشار لاندې ماډل

د لسيزو راهیسې، په خلیج کې د متحده ایالاتو نظامي شتون په ساده اساس ولاړ و. لوی، ثابت اساسات د مخنیوي تضمین کولو، د چټک غبرګون فعالولو، او د سوداګرۍ او انرژۍ کلیدي لارو خوندي کولو لپاره وو. دا اساس اوس د یوې ازموینې سره مخ دی چې مخکې یې نه و مخ شوی.

د ایران په وړاندې وروستۍ جګړې وښودله چې دا اړې د زیاتیدونکي دقت سره موقعیت لري، تعقیب کیدۍ شي او په نښه کیدۍ شي. په دې معنی، د دوی اندازه او دوام، چې یو

وخت د گټو په توګه لیدل کیده، دوی د وړاندوینې وړ هم کوي. یو واحد برید کولی شي عملیاتي او سیاسي اغیزې ډیرې کړي، په ځانګړې توګه کله چې دا د قوماندې جوړښتونه یا لوژستیکي مرکزونه په نښه کوي.

یو منتشر شوی ځواک کولی شي شاکونه جذب کړي، پداسې حال کې چې متمرکز شوی د اغیزې په نقطه کې د ګډوډۍ خطر لري. هرڅومره چې نصب ډیر څرګند وي، د هدف پروفایل روښانه کیږي.

له همدې امله نظامي پلان جوړونکي د منتشر کیدو په لور د بدلون په اړه فکر کوي. د محدود شمیر لویو تاسیساتو کې د شتمنیو متمرکز کولو پر ځای، وړتیا وې به په ډیرو سابتونو کې خپرې شي. منطق دا دی چې د هر یو برید اغیز کم کړي او د مخالف لپاره په نښه کول ډیر ستونزمن کړي. دا بې ځایه والی هم معرفي کوي، عملیاتو ته اجازه ورکوي چې دوام ورکړي حتی که یو نوې تخریب شي.

په ورته وخت کې، یو موازي لاره شتون لري چې په محافظت تمرکز کوي. پدې کې د سختو سرپناهونو پراخول، د ځمکې لاندې تاسیساتو جوړول، او د هوا او توغنديو دفاعي سیستمونو نښه کول شامل دي. دا ګامونه منعکس کوي چې د ثابت شتون یو ډول به پاتې شي، حتی که دهغې جوړښت بدل شي. دوی د ځای پر ځای پاتې کیدو لګښت هم منعکس کوي.

د لویدیځ لوري ته د ځینو ماموریتونو د لیردولو په اړه بحث هم شتون لري، په شمول د نیول شوي فلسطیني سیمو په لور، د نیګیو سره د غور لاندې ځایونو په منځ کې. دا ډول حرکتونه به په خلیج کې د متحده ایالاتو ملګرتیا پای ته ونه رسوي. په هر صورت، دوی به دا بدل کړي چې دا ملګرتیاوې په نظامي ډول څنګه لیکل کیږي، د عملیاتي بار یوه برخه بل ځای ته لیرېږي.

هغه څه چې مهم دي دا دي چې بحث خلاص شوی. دا د دې پیژندنې ته اشاره کوي چې موجوده ماډل نشي کولی په بدلکې پرمخ لاړ شي، حتی که د اپرېښودل نشي. دچا لپاره امنیت

د متحده ایالاتو د شتون بیان شوی هدف له اوږدې مودې راهیسې د خلیج هیوادونو لپاره د امنیت چتر چمتو کول دي. اوسنۍ بیاکتنه یو مختلف لومړیتوب معرفي کوي. دا د متحدینو د ساتنې په اړه لږ او د امریکایی ځواکونو د ځان ساتنې په اړه ډیر دی.

د جګړې په جریان کې، د متحده ایالاتو د اپو شتون سیمې ته د رسیدو مخه نه ده نیولې. او نه هم دا د خلیج هیوادونه دشخړې دتیا تر برخه کیدو څخه خوندي کړل. په ځینو مواردو کې، دا ادې یو فاکتور شو چې د دوی په وړاندې خطر رامینځته کړ، کوربه هیوادونه یې د غچ اخیستنې په حد کې واچول.

دا مفهوم له پامه غورځول ګران دي، ځکه چې ورته تاسیسات چې د شخړې د مخنیوي لپاره دي کولی شي د دې لپاره مقناطیس په توګه هم کار وکړي.

د ادمتحدہ ایالاتو لپاره یوه ستونزه رامینځته کوي، کوم چې باید دا معلومه کړي چې څنګه د شاته تګ پرته خپل افشا کم کړي.

د خلیج پلازمینو لپاره، دا ده چې ایا د امنیت تضمین لاهم په ورته ډول کار کوي کله چې دا د بنګیلتیا لوړه احتمال لري.

د واشنگټن له نظره، ځواب ممکن په تطبیق کې وي. د خلیج له نظره، محاسبه لږ روښانه ده، په ځانګړې توګه لکه څنګه چې بدیل سیمه ایز ترتیبات بحث ته ننوځي.

دا پدې معنی ندي چې د امریکا چترورک کیږي، مګر دهغې شرایط نور دمنلو وړ نه دي.

نا حل شوي نظریه که څه هم ترسره شوي مګر بیا له سره کتنه په سیمه کې د متحده ایالاتو د نظامي نظریې اصلي انګیرنې سره اړیکه لري.

دا نظریه چې درنه، دایمي ځای پرځای کول دحرکت آزادي تضمینوي دلسیزو راهیسي پالیسي جوړه کړې ده. دا د پوځي شتون سره د مهمو دهلیزونو کنټرول پورې تړلی و، په ځانګړې توګه د هرمنز تنګي شاوخوا. جګړې دا اړیکه بې ثباته کړې ده.

دځواکونو او شتمنیو لوی غلظت اوس ثابت هدفونه جوړوي چې ددفاع لپاره لوړ لګښت لري. هغه سرچینې چې عملیاتو ته ځي دساتنې لپاره ایستل کیږي، غبرګون وړو کوي او اختیارونه محدودوي.

په عملي شرایطو کې، شتون یو بار کیږي. داپاملرنه او ظرفیت جذبوي اودګواښ لاندې د ژوندي پاتې کیدو لپاره دوامداره پیاوړتیا ته اړتیا لري.

دا په ځانګړې ډول دهرمنز شاوخوا لیدل کیږي. داوبو لارې کنټرول په دې انګیرنه تکیه کوي چې نږدې اډو دچټک مداخلې توان ورکړي. مقابلي وښودله چې دا ورته اډې د هر ډول زیاتوالي د پیل مرحلو څخه په خطر کې اچول کیدی شي. له همدې امله د عمل کولو وړتیا د لومړني تبادلې څخه د ژوندي پاتې کیدو وړتیا پورې تړلې ده.

دا بدلون پخپله د مخنیوي لپاره پایلې لري. که چیرې یو ځواک باید لومړی د ځواک د وړاندې کولو دمخه خپل دریځ خوندي کړي، نو دهغې د مخنیوي دریځ په درک او عمل کې بدلېږي.

دا فرعي بدلون مګر د پام وړ دی، تمرکز د اډو کارولو څرنګوالي څخه د دوی د ساتلو څرنګوالي ته ځي

نظرپوښتنه

* جگړې په پای کې په خلیج کې د امریکا د پوځي شتون په اړه څه څرگند کړل؟

* دا لاهم مخنیوی کوي، مگر اوس په لوړه بیه

* دا متحدین ساتي، مگر په ورته وخت کې یې افشا کوي دا اړینه پاتې ده، مگر نور خوندي نه ده

* دا د هغه خطر یوه برخه ګرځیدلې چې د ساتلو لپاره یې درلوده

۱۰ رایې، ۵ ورځې او ۱۸ ساعته پاتې دي

ایران څه بدل کړل

د دې بیارزونې سمدستي محرک په هغه څه کې دی چې ایران جوړکړی اوښودلی دی.

د کلونو په اوږدو کې، تهران د توغند یو اوږد وړتیا رامینځته کړه چې نه یوازې د خلیج کې د متحده ایالاتو دودیزو ګټو مخنیوي لپاره ډیزاین شوې بلکه د ضایع کولو لپاره هم ډیزاین شوې. وروستی جگړې دا سیستم په داسې ډول په عمل کې واچاوه چې دالته تیوري څخه پلي شوي فشار ته واړوه.

اغیز یې د انفرادي بریدونو یا ځانګړو پایلو هاخوا و. دا په دوامداره فشار کې پروت و چې دا وړتیاوې لګول شوي. ادې، زیربناوې، او د عملیاتو کړنې په حد کې ساتل شوي، د دایمي شتون ساتلو لګښت لوړوي او د خوندي ستیج کولو ساحو انګیرنه پیچلې کوي.

دا فشار د وخت په تیریدو سره کار کوي. دا چلند ته شکل ورکوي، دفاعي تخصیص مجبوروي، او عملیاتي ځای محدودوي.

په دې معنی، د ایران لاسته راوړنه نه یوازې په زیان کې اندازه کېږي، بلکې په هغه بدلون کې چې دا یې د امریکا په فکر کې اړ ایستلی. یوه نظریه چې د ثابتو تاسیساتو لپاره نسبي خونديتوب یې په غاړه اخیستی اوس باید د دوامداره زیان مننې لپاره حساب وکړي.

سیاسي اړخ هم شتون لري. داسې ښکاري چې ایران د یو نوي ستراتیژیک واقعیت په پلي کولو کې بریالی شوی چې امریکا یې وهڅوله چې د خلیج او هرمنز تنګي په اوږدو کې خپل پوځي شتون بیا غور وکړي، پرځای یې چې خپل ارزونه یوازې هغه ځایونو ته محدوده کړي چې د دوی ځواکونه ځای پر ځای شوي وو. شاید د دې بدلونونو ترټولو حیرانونکې څرګندونه دا وي چې ایران بریالی شوی، که څه هم په غیر مستقیم ډول، په خلیج کې د امریکا د پوځي شتون مسله د ایرانی غوښتنو له ساحې څخه د امریکا د داخلي بحثونو ساحې ته واړوي. هغه څه چې تهران د کلونو راهیسې د امریکا د پوځي شتون د کمولو د ستراتیژیک هدف په توګه وړاندې کوي اوس پخپله پښتګون کې د بیاکتنې موضوع ده، د جگړې د امنیت او نظامي لګښت په پایله کې.

د بهرني فشار څخه داخلي بیاکتنې ته دا بدلون د موضوع په موقعیت کې بدلون په گوته کوي. دا پوښتنه له بیان څخه پالیسی ته لیرېدوي.

دا به په خلیج کې پای ته ونه رسیږي

اغیزی یې له خلیج هاخوا پراخېږي ځکه چې امریکا مجبوره ده چې د خپل سیمه ایز ځای پر ځای کولو مرکزې ستنې بیا غور وکړي، نورو سینماگانو ته سیګنال لیري. مخالفین له نږدې گوري، نه یوازې د سمدستي پایلو لپاره بلکه د هغو درسونو لپاره چې په بل ځای کې پلي کېدې شي.

په آسیا-پسیفیک کې، په جاپان او سویلي کوریا کې د متحده ایالاتو ځای پر ځای کول په هغو ماډلونو تکیه کوي چې په خلیج کې کارول شوي دي. دوی د ثابته او شاوخوا جوړ شوي دي چې موخه یې د مخنیوي او چټک غبرگون ډاډمن کول دي. ورته نمونې په هغو شبکو کې شتون لري چې د تایوان او په ټوله سیمه کې تړلي دي.

دا ځای پر ځای کول په مختلفو شرایطو کې کار کوي، مگر دوی جوړښتي ورته والی شریکوي. تمرکز، لید، او په زیربناوو تکیه کول د ورته ټیکنالوژیو سره مخ کېدو په صورت کې د پرتلنې وړ فشار ټکي رامینځته کوي.

لکه څنګه چې د توغندیو او ډرونونو زیان منونکي په خلیج کې محاسبې بیا شکل ورکوي، ورته پوښتنې احتمال لري چې په دې سیمو کې هم راپورته شي. د نړیوال ځای پر ځای کولو پراخه بیا ارزونه رد نه شي کېدې. هغه څه چې د سیمه ایز تعدیل په توګه پیل کېږي ممکن په پراخه بیا فکر کې وده وکړي چې متحده ایالات څنګه خپل نظامي شتون جوړښتوي، په ځانګړې توګه کله چې مخالفین د ثابتو موقعیتونو څخه د ګټې اخیستنې لپاره ډیزاین شوي وړتیاوې اصلاح کوي.

یو مهم ټکی چې باید په نظر وې.

او هغه دا چې نه وتل دا به له وخته مخکې وي چې د خلیج څخه د متحده ایالاتو د وتلو په اړه خبرې وکړو.

داسې کومه پریکړه نه ده اعلان شوې، او نه هم د بیاکتنې له مخې دا معنی لري.

هغه څه چې ویل کېدې شي دا دي چې د شتون شرایط بدلېږي. جګړې هغه محدودیتونه څرګند کړي چې له پامه غورځول کېدې نشي، د هغو انګیرنو بیاکتنې ته اړ باسي چې د لسیزو راهیسې ساتل شوي، نه په تیوري کې مګر د عملیاتي فشار لاندې. ژوره اغیزه هلته ده. یو ماډل چې په تمرکز او دوام باندې جوړ شوی و اوس باید د

خپريدو او ناڅرگندتيا سره تطابق وکړي. يو دريځ چې يو وخت د کنټرول سره تړاو درلود
اوس د افشا کيدو خطر لري - او دا خطر بايد په دوامداره توگه اداره شي.

دا په سيمه کې د امريکا رول پای ته نه رسوي بلکه هغه لاره بدلوي چې دا دوام لري،
او هغه سرچينې چې د هغې د ساتلو لپاره اړين دي.

پوښتنه دا ده چې امريکا به څنگه په خليج کې پاتې شي ، او په کوم نظامي او سيا سي
لگښت. دا مسله اوس د پنتاگون د پلان کولو دورې ته ننوتلې ده، او د واشنگټن ځواب به
سيمه او د راتلونکو کلونو لپاره د متحده ايالاتو د نظامي ځای پرځای کولو پراخه نقش
دواړه شکل ورکړي. جگړې د بحث بيا پرانيست، او دا امکان نلري چې ژر تر ژره حل شي.

----- په درناوی «13-07-2026»

.....